

Список використаних джерел

3. Андрущенко В. П. Філософія освіти / В. П. Андрущенко // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 960–962.
4. Горошкіна О. М. Особливості використання інтерактивних методів навчання української мови в старших класах / О. М. Горошкіна // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки». – 2009. – № 4. – С. 39–43.
5. Делор Жак. Образование: необходимая утопия / Жак Делор // Образование: сокрытое сокровище: Доклад Международной комиссии по образованию для XXI века, представленный ЮНЕСКО: Основные положения. – Париж: ЮНЕСКО, 1997. – 46 с.
6. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
7. Інноваційні педагогічні технології в практиці роботи сучасного загальноосвітнього навчального закладу // Нова педагогічна думка. – 2008. – № 1. – С. 3–6.

Владислав Яшин

ДРУГИЙ ФРОНТ: УТВОРЕННЯ ТА РОЛЬ В ІСТОРІЇ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Питання відкриття Другого фронту як сили, яка буде сприяти діям радянської армії, до 1943 р. було відкритим, оскільки керівники союзницьких держав США та Великої Британії не поспішали проводити масштабних військових дій, залучаючи при цьому весь свій військовий потенціал. Проте долю Європи потрібно було вирішувати і саме Тегеранська конференція стала «ключем» для розв'язання цього надважливого питання.

На Тегеранській конференції, яка відбулася 28 листопада – 1 грудня 1943 року лідери 3-х союзних у Другій світовій війні держав – голови РНК СРСР Й. Сталіна, президента США Ф. Рузвельта та прем'єр-міністра Великої Британії У. Черчілля обговорювали подальшу стратегію дій антигітлерівської коаліції, зокрема питання щодо відкриття Другого фронту в Європі. Ф. Рузвельт наголосив на необхідності реалізації схваленого на Квебекській конференції голів урядів США та Великої Британії (1943) плану «Оверлорд» щодо вторгнення в Європу через протоку Ла-Манш близько 1 травня 1943 р. У. Черчілль висунув план, що передбачав здійснення воєнних операцій в Італії, які, на його думку, мали сприяти реалізації «Оверлорда» шляхом відтягування німецьких сил на італійський театр воєнних дій. Й. Сталін наполягав, що союзники мусять

зосередити основну увагу на реалізації операції «Оверлорд», що передбачала завдання удару по військах противника в Пн. чи Пн.-Зх. Франції за підтримки десанту в Пд. Франції [5, с. 340–342].

Актуальність дослідження цієї проблеми полягає у тому, що радянсько-союзницькі відносини мають відгук у подальших контекстах історичних досліджень історії Другої світової війни. Роль і діяльність союзницьких військ Другого фронту у Західній Європі і зараз активно досліджується, оцінюється професійними істориками, європейськими та американськими експертами військової та політичної галузей.

На початку 1944 р. Сполучені Штати Америки і Велика Британія вели інтенсивну підготовку до вторгнення у континентальну Західну Європу.

Американський генерал Д. Ейзенхауер 16 січня був призначений на посаду командуючого об'єднаними силами. Головна мета вторгнення була визначена так: «спільно з іншими Об'єднаними націями здійснити операції, які мали забезпечити вихід до серця Німеччини і знищення її збройних сил».

В основу реалізації цього завдання було покладено план висадки на узбережжі Нормандії і півострова Бретань, накопичити там необхідні сили і матеріальні ресурси, прорвати оборону німецьких військ і переслідуючи їх, вийти на кордон Німеччини і лише після цього розпочати вторгнення в Німеччину і звільнити від нацистів усю Німеччину [6].

До складу експедиційних військ входили американські, англійські, канадські військові з'єднання. За 21 день до вторгнення союзних військ на континент тактична авіація почала наносити бомбові удари по аеродромах противника в радіусі до 200 км від запланованого району висадки десанту. Було зруйновано чимало мостів, тунелів на шосейних і залізничних дорогах.

З 17 квітня Д. Ейзенхауер поставив завдання знищити німецьку авіацію. З свого боку авіація союзників з 4 січня 1944 р. почала доставку зброї, боєприпасів загонам Руху Опору в країнах Західної Європи. Військово-морський флот базувався в Англії і був розділений на 7 груп. Він мав забезпечити доставку штурмових дивізій десанту [3, с. 270–273].

Вогневу підтримку висадки і дій на березі штурмових дивізій повинні були забезпечити спеціальні групи кораблів, а також реактивні установки, танки. Перед ними було поставлене завдання нейтралізувати оборону німецьких військ ще до початку висадки десанту.

4–7 липня були визначені датою вторгнення. Довжина фронту була в 100 км, а загальна глибина – 40–80 км. Тривалість висадки – 20 днів. Середньодобовий темп просування союзних військ визначався в 4 км для американських і 2 км для англійських військ. Кількість десантних військ, виділених для висадки і закріплення на плацдармі, нараховувала 11–18 тис. чол. Перевага англо-американських військ над німецькими була значною.

Німецьке командування чітко уявляло небезпеку, яка загрожувала

Німеччині в разі вдалого вторгнення англійських і американських військ у Францію. Гітлер у директиві № 51 від 3 листопада 1943 р. визнавав, що не ліквідувавши небезпеку на Сході, Німеччині загрожує «ще більша небезпека на Заході». У зв'язку з цим у січні 1944 р. було на 10 дивізій збільшено число німецьких військ у Західній Європі. Загальна чисельність німецьких військ в Західній Європі на 1 листопада 1943 р. складала 1 млн. 708 тис. чол. Перед ними було поставлене завдання не допустити висадки у Франції англо-американських військ, ліквідувати їх спроби десантуватися максимум за декілька годин. Гітлер вважав, що від успіху німецьких військ у цій операції буде залежати «кінцевий результат війни» [2, с. 145–146].

Керівництво німецькими військами було доручено фельдмаршалу Роммелю. Підготовлений ним кінцевий план носив оборонний характер, у результаті чого війська союзників попросту мали бути скинуті в море.

6 червня 1944 р. союзні армії почали воєнні дії у Північно-Західній Франції. Другий фронт в Європі був відкритий. 5 червня, 1056 літаків союзників почали наносити удари по оборонних німецьких цілях на французькому березі. Операція в Нормандії почалась з висадки повітряного десанту. Їх дії підтримувала корабельна артилерія.

Під прикриттям авіації та артилерії кораблі ВМФ союзників пройшли через Ла-Манш до берегів Нормандії. До речі, німецьке командування ще 4 червня через стійку непогоду зробило висновок, що «велике вторгнення не передбачається». Втрати обох сторін під час висадки десанту були, в основному, у ВМФ [6].

На 12 червня усі захоплені плацдарми були об'єднані в один, який тягнувся на 80 км по фронту і 10–17 км у глибину. На цей час уже було десантовано 326547 чол., 5486 бойових і транспортних машин і значну кількість вантажів для забезпечення військ. По дну Ла-Манша з Англії був прокладений бензопровід. Операцією керували генерали Бредлі і Демпсі. Штурм м. Шербурга продовжувався 8 днів. Зачистка півострова Катантен від німців була завершена 1 липня. Шербург став важливим портом для американських військ. Наступним впало м. Канни. Канадці втратили там 3600 солдатів і офіцерів. Німецьке командування, ведучи оборонні бої в Нормандії, ввело в дію «зброю помсти» – літаки – снаряди ФАУ-1 і ракети – ФАУ-2 [6].

Експедиційні сили США і Англії переважали сили німців у 2,5 рази в людях, у 2,7 рази в танках і в 22 рази по авіації. 25 червня союзні війська почали наступ. Важкі бомбардувальники, які не відзначались точністю влучення, часто кидали бомби на американські позиції. У результаті однієї із таких помилок загинув генерал Л. Макнейер. Командувачем американської армії був генерал Б. Монтгомері. До 6 серпня американські війська при підтримці загонів французьких сил Опору оволоділи півостровом Бретань. 7 серпня німецькі війська перейшли в контрнаступ і відтіснили американців на 15 км. 25 серпня американо-

англійські війська вийшли на рубіж рік Сени і Лаури. Одночасно загони Опору, які нараховували до 500 тис. чол., звільнили Тулузу, Ліон [4, с. 112–114].

Кульмінаційним пунктом боротьби стало повстання в Парижі, яке почалось 19 серпня 1944 р. У рядах повсталих було 35 тис. чол. До них приєдналась поліція, яка нараховувала 50 тис. чол. У сукупності це було значно більше німецького гарнізону. Повсталі зайняли мерію, громадські будови. На допомогу повсталим на прохання де Голля американці направили до Парижа дві бронетанкові дивізії. 25 серпня почався заключний штурм пунктів, де знаходились оточені німці. Увечері того ж дня німці капітулювали. Після звільнення Парижа почались бойові дії на півдні Франції. У числі звільнених міст були Марсель, Тулон, Гренобль. Це сталося упродовж кінця серпня – початку вересня 1944 р. **Головним результатом відкриття Другого фронту союзних армій було звільнення Франції і Бельгії.** При цьому німці втратили 400 тис. чол. і 1300 танків. Союзні армії з 6 червня до 11 вересня втратили 40 тис. вбитими із 2,1 млн. учасників операції «Оверлорд». На Квебекській конференції У. Черчілль і Ф. Рузвельт обговорювали питання вторгнення на територію Німеччини, завершення звільнення Італії і виходу на Балкани. 17 вересня 1944 р. почались бойові дії в Голландії і Рурській області. Співвідношення сил було на користь союзників. На 26 вересня союзні війська просунулись на 80 км. і були зупинені німецькими військами. 23 листопада американські війська вступили у Страсбург. Невдовзі увесь Північний Ельзас був очищений від німецьких військ. Німці активізували обстріл ракетами-снарядами Антверпена, Льежа [6].

Підсумовуючи слід зазначити, що після завершення операції «Оверлорд» У. Черчілль звернувся до Сталіна з проханням розпочати у січні 1945 р. крупний військовий наступ на фронті Вісли. Сталін вирішив надати допомогу союзникам. Наступ, який планувався на 20 січня, був перенесений на 12 січня від Балтійського моря до Балкан. Німецькі війська були відкинуті далеко на Захід. «Другий Дюнкерк» для англійців та американців не відбувся. Німецька армія потерпіла поразку в Арденнах.

Таким чином, радянсько-союзницькі війська, завдяки успішно продуманій стратегії, унеможливили подальшу консолідацію військ Вермахта, їх подальший наступ та вихід на важливі стратегічні рубежі. Бойові дії Другого фронту примусили війська Вермахту зайняти позицію оборони, а не наступу. Другий фронт став тією силою, яка була так необхідна для виснаженої постійними військовими діями радянської армії. Цими успішними бойовими операціями СРСР та країни-союзниці створили міцну основу для подальшого визволення всієї Європи від нацистсько-фашистських завоювників.

Список використаних джерел

1. Грушевский М. С. На порозі нової України. Київ, 1991. 120 с.
2. Бережков В. М. Страницы дипломатической истории. М.: Наука, 1987. 611 с.
3. Вторая мировая война в воспоминаниях У. Черчилля, Ш. де Голля, К. Хэла, У. Леш, Д. Эйзенхауэра. М.: Политиздат, 1990. 558 с.
4. Кулиш В. М. История второго фронта. М.: Наука, 1971. 659 с.
5. Причина та наслідки відкриття другого фронту. URL: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/world_history/31012/
6. Тегеран-43: взгляд 60 лет спустя: материалы «круглого стола» 2 декабря 2003. Москва, 2004.

Поліна Ящук

УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР ДЕМОКРАТІЇ ТА СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

При становленні України як правової держави, демократичних, політичних і економічних змін у суспільстві великої ваги набуває осмислення такого явища, як громадянське суспільство, усвідомлення його сутності, змісту, становлення, розвитку і значення як головної опори демократії.

Актуальність дослідження теоретичних засад розбудови громадянського суспільства та шляхів подальшої демократизації зумовлюється наступними чинниками. По-перше, значимістю проблеми для незалежної України, що вбрала громадянське суспільство як ідеал суспільного розвитку. По-друге, важливістю цієї проблеми для сучасної цивілізації, котра також визначає громадянське суспільство за вище досягнення. По-третє, визнанням взаємозв'язку та взаємовпливу між процесами демократизації та ступенем розвитку громадянського суспільства.

Демократизація є однією з ключових складових сучасної трансформації українського суспільства до світової спільноти. Однак, демократія не дає гарантії щасливого й безтурботного життя, вона не є достатньою передумовою безконфліктного розвитку і не вирішує одномоментно всі неіснуючі суперечності та протиріччя, а лише дає шанс на те, щоб вижити у співпраці з іншими народами світу, щоб ефективно протистояти сучасним глобалізаційним викликам. Адже в соціальному розвитку демократія є не тільки найефективнішим способом подолання суперечностей, вдосконалення й гармонізації суспільних відносин, а й необхідною умовою становлення громадянського суспільства [3, с. 86].

Як відомо, громадянське суспільство починається з такого конструктиву, як активність і відповідальність. Воно виявляється у